

VÄST SAHARA

Nr 3 2013 Pris 30 kronor

Atlas Copco tiger om försäljningen till Västsahara 4

Nytt illegalt fiskeavtal från EU-kommissionen 11

Pål Wrange: Plundring är en krigsförbrytelse 19

Mariem Hassan:

***INGEN KAN
KUVA
OSS!***

Utges av
Föreningen Västsahara
och utkommer med fyra
nummer per år.
ISSN 1652-2052

**Ansvarig utgivare och
redaktör:**

Lena Thunberg

Redaktionsråd:

Ulla-Karin Karlson

Arto Valtonen

Monica Zak

Grafisk form:

Tidningsform & Textfason

Layout:

Ulla-Karin Karlson

Adress:

Västsahara

c/o Afrikagrupperna

Linnégatan 21,

413 04 Göteborg

Telefon:

070 - 475 46 45

Hemsida och facebook:

www.vastsahara.net

E-post:

vastsahara@brevet.nu

Prenumerationer:

Privatperson: 125:-

Stödprenumeration: 145:-

Organisationer: 150:-

Utländsk pren: 200:-

Plusgiro:

20 40 03 - 8

Föreningen Västsahara:

Jan Strömdahl

070 - 438 88 41

Omslagsbilder:

Framsida: Mariem Hassan,

Nubenegra.

Baksida: Aliyen Kentawi,

Privat

Tryckeri: Markaryds Grafiska

Presslagd: September 2013

Tidskriften Västsahara får
bidrag av Statens
kulturråd och Folke
Bernadotteakademien.

NORDENS ENDA TIDSKRIFT OM VÄSTSAHARA

Atlas Copco tiger om försäljningen till Västsahara

Investerare fördömer försäljning.

4

Mariem Hassan – Saharas röst

Mariem berättar själv sin egen historia

6

Amnestys samvetsfånge på Sverigebesök

Människorättsaktivisten Ali Salem Tamek i Stockholm.

9

”EU gör affärer med en tjuv”

Aliyen Kentawi, Polisarios representant i Sverige om fiskeavtalet.

10

Nytt illegalt fiskeavtal

EU-kommissionen har förhandlat fram ett nytt avtal.

11

Två nya böcker om Västsahara

Västsahara – Europas sista koloni i Afrika och Tyst territorium.

18

Plundring är en krigsförbrytelse

Pål Wrangé, professor i folkrätt om Västsaharas naturresurser.

19

Plundringen fortsätter

I juli mitt under semestertiderna passade EU-kommissionen på att annonsera ett nytt framförhandlat fiskeavtal med Marocko. Det gick inte mer än en månad efter det att EU-parlamentet sagt nej till det förra avtalet 2011, förrän kommissionen startade processen för att få ett nytt! I det nya avtalet ingår fortfarande de fiskrika ockuperade västsahariska vatten. 126 båtar från främst Spanien ska få fiska. EU betalar 160 miljoner euro för det fyraåriga kontraktet, som enligt folkrättsjurister är olagligt!

Nu ska ministerrådet och EU-parlamentet säga sitt.

En otrolig dubbelmoral, säger EU-parlamentarikern Isabella Lövin, om att EU-bidrag till Israel inte får användas på ockuperad mark men i Marocko går det bra.

Atlas Copco vill inte svara på frågor om försäljningen av borrhustrustning till fosfatgruvan Bou Craa i Västsahara, men nu kommer kritiken från flera håll inklusive från investerare.

EU gör affärer med en tjuv! säger Aliyen Kentawi, Polisarios representant i Sverige.

Det sänder naturligtvis helt fel signaler till Marocko. Marocko behöver helt andra tecken från EU.

Därför är den svenska signalen om ett svenskt erkännande av Västsahara från den svenska riksdagen så viktig. Nu gäller det för den svenska regeringen att agera.

I den ockuperade delen av Västsahara fortsätter förföljelser och misshandel.

Det blev inget MR-mandat för MINURSO-styrkan. Frankrike satte P för att den västsahariska civilbefolkningen ska skyddas.

Två nya böcker om Västsahara kommer ut i september: Tyst territorium av Fredrik Laurin och Lars Schmidt samt Västsahara – Europas sista koloni i Afrika av Lena Thunberg. Saharas berömda röst Mariem Hassan fängslade människor under konserter i maj i Skåne och Göteborg. Hennes musik kan man beställa och höra på www.mariemhassan.com

**LENA
THUNBERG**
redaktör för
tidskriften
Västsahara

EN HISTORIA AV VÅLD OCH SVEK

Västsahara är till två tredjedelar ockuperat av Marocko sedan 1975. De västsaharier som lyckades fly bor sedan dess i flyktingläger i Algeriet.

Västsahara, som var en spansk koloni, står på FN:s lista över områden som ska avkoloniseras. Sedan 1991 finns en FN-styrka på plats för att genomföra en folkomröstning om Västsaharas självständighet. Vapenvila råder mellan Marocko och den västsahariska befrielse rörelsen Polisario sedan dess. Någon folkomröstning har dock inte ägt rum på grund av Marockos vägran att acceptera ett självständigt Västsahara. Frankrike och USA är Marockos främsta supportrar.

År 2006 undertecknade EU ett fiskeavtal med Marocko, där de västsahariska vattnen är inkluderade, vilket strider mot internationell lag.

Marocko är en av EU:s största mottagare av ekonomiskt stöd.

Sedan maj 2005 har det marockanska förtrycket mot den västsahariska befolkningen i de ockuperade delarna ökat.

SENASTE NYTT

Inget MR-mandat

Det blev ingen utökning av FN-styrkan MINURSO:s mandat vid FN:s säkerhetsråds möte och nya beslut i april.

USA hade denna gång signalerat att man tänkte rösta för att en övervakning av och rapportering om brott mot de mänskliga rättigheterna skulle ingå i MINURSO:s mandat. Förhoppningarna var stora bland västsaharierna, men Frankrike, som alltid kan hota med sin vetorätt, satte åter stopp för en sådan utökning.

MINURSO är den enda FN-styrka som saknar ett så kallat MR-mandat.

I de ockuperade delarna av Västsahara gick därför människor ut på gatorna i slutet av april och i början av maj för att visa sin upprördhet över beslutet. Att öppet demonstrera sin sympati för självständighet genom att visa Västsaharas flagga är förbjudet och kan inte bara leda till fängelse utan också till misshandel och tortyr av polisstyrkorna.

Flera västsaharier misshandlades öppet på gatan av poliser i uniform. Det finns bland annat dokumenterat i flera filmklipp på YouTube. Se Västsaharas hemsida.

Vill du veta mer? Tidskriften Västsahara: Nyheter, bakgrund, informationsmaterial, www.vastsahara.net **VästsaharaAktionen:** 27 medlemsorganisationers kampanjsida, nyheter, bakgrund och plattform, www.vastsaharaaktionen.se **Arso:** Bakgrund och nyheter på engelska, www.arso.org **Western Sahara Resource Watch:** Nyheter och information om Västsaharas naturresurser på engelska www.wsrw.org **Støttekomiteen for Vest-Sahara:** www.vest-sahara.no **Polisario Front:** Telefon 0739-056061 **Lästips:** Västsahara – Europas sista koloni i Afrika, Lena Thunberg, Föreningen Västsahara, 2013, 90 kronor. Informationsfoldrar (enstaka gratis): Västsahara väntar på frihet 2013, Unga i öknen 2012, Muren, minorna, bomberna 2009, Ockuperat område 2008 och Västsahara 2006.

Atlas Copco tiger om försäljningen till fosfatgruvan

Atlas Copco och Jacob Wallenberg, avböjer intervju med anledning av företagets kontroversiella försäljning av avancerad borrarutrustning till ockuperade Västsaharas fosfatgruva Bou Craa. "Det kan faktiskt vara fråga om medhjälp till plundring – en krigsförbrytelse", anser Pål Wrangle, professor i folkrätt.

I nuläget för Atlas Copco en dialog med etiska investerare, men hävdar samtidigt på sin hemsida att de är tvungna att fortsätta leverera reservdelar och service.

Det är svårt att veta hur Atlas Copco tänker agera med anledning av avslöjandet i förra numret av tidskriften Västsahara, 2/13.

Den 19 augusti hölls ett möte på Atlas Copcos huvudkontor, där representanter från Swedbank Robur, Första AP-fonden, Tredje AP-fonden, norske Storebrand Kapitalförvaltning, Kristna Fredsrörelsen, Svenska Kyrkan och Western Sahara Resource Watch (WSRW) var inbjudna.

Ett problem är att ingen från Atlas Copco vill ställa upp på intervju och trots att företaget haft tid så ges heller inga klargörande på rena faktafrågor. Exempelvis om Atlas Copco visste vart borrhuggarna skulle skickas.

- Jag kan inte svara på om vi visste var riggarna skulle användas. Återigen, det var

ju flera år sen. Då hade vi annan VD och affärsområdeschefen var en annan, svarar presschef Ola Kinnander i ett mejl.

Självfallet vet Atlas Copco fakta i frågan. Det finns alltid en mängd dokument, exempelvis anbud, offerter, avtal och fraktsedlar, efter en försäljning. Detta svar fick vi av Karin Holmquist, i ett tidigt skede av vår granskning:

- Atlas Copcos försäljning till kunden sker med transparenta offerter och enligt strikta regler.

Men Atlas Copco vill inte lägga alla korten

"Atlas Copco har medvetet levererat borrarutrustning till Bou Craa i den ockuperade delen av Västsahara."

på bordet. Istället är det på sin hemsida som Atlas Copco redogör för sin syn på frågan:

"Atlas Copco är legalt bundna att fortsätta leverera reservdelar och service till den borrarutrustning vi sålt till gruvan i Västsahara", skriver företaget på sin hemsida.

Av detta kan följande slutsats dras. Atlas Copco har medvetet levererat utrustning till

Bou Craa i det ockuperade Västsahara. Om det hade stått en annan leveransadress på det påskrivna avtalet, så hade Atlas Copco kunnat hävda att de blivit vilseledda. Utan kvalificerad service och nya reservdelar stannar borrhuggarna betydligt tidigare än beräknad livslängd.

Atlas Copco skriver vidare på sin hemsida att en handlingsplan kommer att bestämmas utifrån vad etiska investerare och andra intressenter sagt. Men frågan är vad en sådan handlingsplan skulle innehålla om Atlas Copco tänker fortsätta leverera reservdelar och service till borrhuggarna i Bou Craa? Samtidigt fortsätter kritiken mot företagets agerande i Bou Craa att växa. I en krönika på sidan 18 i denna tidskrift riktar Pål Wrangle, professor i folkrätt vid Stockholms Universitet, skarp kritik.

Pål Wrangle har svårt att förstå vad det är som har klickat i företagets rutiner och anser att Atlas Copco kan vara skyldiga till krigsförbrytelse.

Tidskriften Västsahara har gett både Atlas Copco och Jacob Wallenberg, vice styrelseordförande år 2008 i Atlas Copco, möjlighet att bemöta Pål Wranges krönika. Ingen av dem vill dock ställa upp på intervju. Inom någon eller några månader bör det stå klart vilken riktning Atlas Copco tänker välja.

RÖSTER FRÅN DELTAGARE

PÅ ATLAS COPCOS MÖTE:

Philip Ripman, Storebrand Kapitalförvaltning:

- Den nuvarande situationen i Västsahara medger inte någon utvinning av naturresurser enligt internationell rätt. All aktivitet i den riktningen är en riskabel investering.

- Vi har sedan 2002 fört en dialog med totalt nio bolag gällande Västsahara. Några bolag har ändrat sig, andra har valt att fortsätta. Vi har exkluderat fem bolag från alla våra investeringar på grund av deras aktiviteter i Västsahara.

- Vi förväntar oss att företag avstår från alla aktiviteter som kan upprätthålla den rådande situationen i Västsahara. Detta är i linje med det råd som norska UD har utfärdat. MR-organisationer rapporterar om systematiska kränkningar av mänskliga rättigheter inne i Västsahara. Vi anser att självbestämmandefrågan för Västsahara måste vara klar innan några beslut kan fattas hur landets naturresurser kan och får utvinna.

Nadine Viel Lamare, Första AP-fonden:

- Vi för en dialog med Atlas Copco sedan en tid tillbaka i detta ärende. Vi var också med på mötet i augusti och vi tycker att initiativet att sammanföra olika intressenter för att diskutera denna frågeställning var bra.

Jan Strömdahl, WSRW (Western Sahara Resource Watch) Sverige:

- Mötet gick snabbt in på hur investerare ser på fortsatt engagemang i Västsahara. Alla investerare var emot ett sådant i det ockuperade Västsahara.

FN:s Global Compact: Nej till utvinning

Atlas Copco är medlem i FN:s företags-etiska nätverk UN Global Compact.

Med anledning av att Atlas Copco sålt borrhugg till det ockuperade landet, skickade tidskriften Västsahara frågor till Global Compact i New York: "Kan en medlem i UN Global Compact göra så här? Strider det mot det legala utlåtande om Västsaharas naturresurser som FN:s rättschef Hans Corell la fram inför FN:s säkerhetsråd år 2002?"

FN:s Global Compact skickade frågan vidare till FN:s rättsavdelning. Rättsavdelningen svarade att de inte kunde bedöma om aktiviteter i Västsahara stred mot principerna som Global Compact arbetar efter.

- Det är framförallt viktigt att Atlas Copco lyssnar på västsahariernas representant Polisario.

Erik Hagen, ordförande i WSRW:

Erik Hagen deltog inte i mötet. Han har under årens lopp diskuterat med många företag som varit aktiva i Västsahara samt med etiska investerare.

- Exempelvis har några rederier tackat oss

Själv hade Global Compact inte mandat att granska sina medlemmars aktiviteter. Därför kunde de inte avgöra om företaget i fråga bröt mot det legala FN-utlåtandet.

Sammantaget – rena rappakaljan. Trots följdfrågor och begäran om en förklaring uteblev svar från Global Compact.

Istället skickade vi frågeställningen till journalisten Matthew Russell Lee på InnerCityPress, som bevakar FN. Han tog frågan med sig 18 april 2013 till det dagliga pressmötet som generalsekreterarens presstalesman Martin Nesirky håller i FN-skrapan.

- Strider Atlas Copcos försäljning mot FN:s legala utlåtande från 2002? Gäller utlåtande fortfarande? frågade Matthew Russell.

Presstalesmannen Martin Nesirky lovade att återkomma med svar. Två dagar senare återkom han med besked från FN:s rättsavdelning:

Det rättsliga utlåtande från 2002 gäller. Utvinning får endast ske om det är sanktionerat av den västsahariska befolkningen och vinsterna av utvinningen måste komma befolkningen till del.

Arto Valtonen

för att vi informerat dem och de har upphört med vidare engagemang i det ockuperade Västsahara.

- Jag har stor tilltro till svenska investerare, de har traditionellt haft en tydlig syn på denna konflikt. Investerarna ska fokusera på att få ett slut på avtal som bryter mot folkrätten.

Text: Arto Valtonen

Bild: Lotta Bolin

Detta har hänt 2013

6 mars: Atlas Copco rankas som ett av världens mest etiska företag av Ethisphere Institute. Listan presenteras på Global Ethics Summit i New York, USA.

25 mars: Två utsmugglade bilder visar avancerad borrarutrustning från fosfatgruvan Bou Craa i det ockuperade Västsahara. På bilderna står det Atlas Copco samt namnet på borrhuggen Pit Viper PV-275. Tidskriften Västsahara hittar bekräftelse på Atlas Copcos hemsida att företaget år 2008 sålt två borrhuggar till Bou Craa-gruvan.

3 april: Tidskriften Västsahara ställer frågor till UN Global Compact i New York om Atlas Copcos försäljning av borrhuggar till Västsahara.

18 april: Matthew Lee på InnerCityPress ställer frågor på FN:s dagliga pressträff om Atlas Copcos försäljning av borrhuggar till Västsahara.

15 maj: Västsahara nr 2 utkommer med artikeln "Atlas Copco bidrar till fosfatstölden".

25 maj: WSRW:s ordförande Erik Hagen uppmanar i ett brev Atlas Copco att upphöra med försäljningen av industriutrustning för användning i ockuperade Västsahara och förslår ett möte.

28 maj: Atlas Copco i Västsahara – möjligt folkrättsbrott. Ekot i P1 tar upp nyheten med anledning av tidskriften Västsaharas avslöjande.

19 augusti: Atlas Copco bjuder in investerare, Svenska Kyrkan, Kristna Fredsrörelsen och WSRW till ett möte om försäljningen.

Mariem Hassan – Saharas röst

I maj framträdde Västsaharas lysande världsmusikstjärna Mariem Hassan med sina musiker för första gången på Clandestinfestivalen i Göteborg. Hon hade veckan tidigare uppträtt i Helsingborg.

– Nästa sång som jag gör ska handla om Gdeim Izik-fångarna, säger Mariem Hassan. Ögonen mörknar när hon pratar om de långa fängelsestraffan; livstid och 30 års fängelse.

Hon har redan komponerat musik om protestlägren Gdeim Izik. Det gjorde hon redan 2010 efter att lägret stormats av marockansk militär.

– Jag får en idé och beställer sedan tex-

ter av västsahariska poeter. Sedan komponerar jag själv musiken, som alltid handlar om Västsahara, kärlek, västsahariernas längtan, lidande och hopp, ja den västsahariska kulturen och historien på något sätt, berättar Mariem.

Hon är trött och förkyld men svarar vänligt på frågor, när jag träffar henne dagen efter konserten.

Hennes musik och framför allt scenframträdande är starka. Med sin intensiva röst sjunger hon om egna och andra västsahariers upplevelser med djup känsla och stolthet men aldrig sentimentalt. Det är en traditionell västsaharisk musik med rötter i morisk arabisk musik med inslag av blues

och reggae. De klassiska instrumenten trum-mor med getskinn har utökats med elgitarrer, saxofon och flöjt.

– Alla sånger har sin historia, säger Mariem.

Men aktuell politik vill hon inte prata om. Det är genom musiken hon uttrycker sig.

– Jag hänger inte med i den aktuella politiska utvecklingen, säger hon men det är nog en kraftig underdrift.

– Jag har släktingar i den ockuperade delen av Västsahara och jag håller kontakt med många via facebook, e-post, telefon etc.

Men till den ockuperade delen vågar hon inte åka. Hon skulle vilja men är rädd för att bli gripen av marockansk polis om hon

kommer dit. Många har varnat henne och vill inte att hon ska fängslas.

I maj kan hon tyvärr inte heller åka till flyktinglägren.

– Jag är så ledsen för att jag inte kan åka till flyktinglägren och fira Polisarios 40-årsjubileum den 20 maj, säger hon.

”Hon sjunger om egna och andra västsahariers upplevelser med djup känsla och stolthet men aldrig sentimentalt.”

För två år sedan opererades hon för bröstcancer och nu ska hon in på kontroller och andra behandlingar. Därför kan hon inte åka till lägren och hälsa på sina släktingar där.

Mariem Hassan är 55 år. Hon föddes i en beduinfamilj i ett nomadtält i öknen nära den lilla staden Smara i nordöstra Västsahara. Där växte hon upp. När Marocko ockuperade Västsahara var hon 17 år. Familjen lyckades fly undan marockanskt bombregn till Tifariti och sedan vidare till de flykting-

läger i Algeriet som gemensamt byggdes upp.

– I början använde vi våra melhafas (den kvinnliga klädedräkten) som ”tält” för de små för att skydda dem mot solen. På näterna regnade det och vi blev dyblöta men vi överlevde.

Mariems mamma var sångerska och hennes moster dansade västsahariska danser. Därför kom hon tidigt i kontakt med traditionell västsaharisk musik.

Från slutet av 70-talet ingick hon i musikgruppen El Ouali, som fick namnet efter Polisarios förste generalsekreterare som dog i ett slag i början av kriget. Musikgruppen turnerade runt i Europa även under 80-talet.

I slutet av 90-talet lanserades musiken i större skala och i början på 2000-talet blev hon solo-sångerska med en egen grupp som produceras av Nubenegra i Spanien.

Trots sjukdomar har hon fortsatt komponera musik och turnera runt i framför allt Europa.

Numera bor Mariem Hassan i Spanien permanent.

Hennes cd-skivor och kontaktuppgifter finns på hemsidan: www.mariemhassan.com

Text: Lena Thunberg

Bild: Nubenegra

Mariem Hassan är 55 år. Hon föddes i en beduinfamilj i ett nomadtält i öknen nära den lilla staden Smara i nordöstra Västsahara.

”Jag saknar alla mina släktingar”

– Jag tänker berätta lite om mig själv och min familj, så att ni lättare ska förstå hur det västsahariska folket lever sedan 1975. Det var det år som Västsahara, mitt land, anfördes av Marocko.

”Det är det sista afrikanska område som väntar på att avkoloniserar av Spanien, den spanska avkoloniseringen, som ännu inte är genomförd.

Familjen är viktigast för västsaharier. Tidigare bodde en familj i ett tält (jaima) i öknen med sina kameler och getter. Om någon gifte sig, flyttade han ut från sin familjs tält och satte upp ett nytt alldeles intill åt sin nya familj. På så sätt kunde man lätt se hur stor familjen var. Men det viktigaste i våra liv i öknen var samhörigheten i familjen.

Idag har familjerna splittrats. Några av mina släktingar bor på det ockuperade området under marockansk tyranni. Andra bor i exil i Algeriet i flyktingläger i Hamadaöknen, en av de mest ogästvänliga delarna av Sahara. Många västsaharier bor i diasporan, utspridda i världen. Tack vare Internet och mobiltelefoner har vi kontakt med varandra. Men vi saknar den personliga kontakten, kramarna och våra teceremonier.

Min egen familj är ett bra exempel: Vi var från början tio syskon. Jag förlorade tre av mina bröder i kriget mot Marocko. Av 50

familjemedlemmar bor tio i den ockuperade delen av Västsahara. Min mamma, som är 97 år, bor med tre av mina bröder och deras familjer i i Algeriet i flyktinglägren. Tillsammans är de 30 personer. Sedan 1975 kan vi inte besöka våra släktingar, som bor i de ockuperade områdena.

Jag och min bror Boika bor i Spanien. Vi är tillsammans elva personer. Nu bor alla mina fem barn med mig, men under många år var vi åtskilda på grund av studier och hälsoproblem.

Så ofta jag kan besöker jag min mamma i flyktinglägren. Hon är så gammal.

Själv bor jag nu med min familj nära Barcelona. Där får jag cellbehandling var fjärde vecka. Jag är så tacksam för de spanska läkarna som har tagit hand om mig och vårdat mig.

De västsaharier, som bor i de ockuperade delarna, utsätts för ett ständigt och växande förtryck av polis och militär. Vårt lands mineralresurser och de rika fiskebankarna utnyttjas skamlöst och illegalt av Marocko.

”Vi var tvungna att skaffa oss kunskap och att lära oss fort.”

Mariem Hassan och hennes musikgrupp sjunger och spelar västsaharisk ”ökenblues” med traditionella och moderna instrument.

upp. De känner inte sitt land. De känner bara till öknen och stenarna. Det är unga människor utan hopp och framtidsutsikter i en ändlös väntan. Många ser bara ett alternativ: att ta till vapen igen och ta tillbaka hemlandet.

Vi är en liten nation, men ingen kan kuva oss. Vi var tvungna att skaffa oss kunskap och att lära oss fort. Vår republik grundades i exil och är erkänd över hela världen av mer än 80 stater. Vi har en organiserad demokrati och en regering. Nu måste vi delta i marockanernas schackspel på den internationella arenan. Vi har gjort ett liv av ingenting möjligt i denna öken. Alla våra barn har gått i skola. Många studerar runt om i världen.

Musiken är en viktig del av det västsahariska folkets kulturella identitet. Därför kämpar jag, Mariem Hassan, med det jag kan, min röst, mina sånger, min musik med traditionellt sound, mjukt men bestämt, på scenen, på Internet eller var jag kan för att ge mitt folk kraft att kämpa emot, men också så att hela världen ska få kunskap om denna orättvisa.

Jag vill tacka publiken och speciellt organisatörerna av Festate Festival som idag har gett mig ännu en chans att förmedla mitt budskap i musik- och kulturvärlden. Tack.”

Detta tal höll Mariem Hassan vid världsmusikfestivalen i Chiasso i Schweiz i juni 2012. Översättning: Lena Thunberg

Folkmusiker sjöng och spelade med Mariem

Dagen efter konserten i Göteborg hade Mariem Hassan och hennes musiker en workshop tillsammans med unga svenska folkmusiker. Elin Andersson, initiativtagare, berättar:

Jag har varit aktiv i Västsaharafrågan i ett par år och även lyssnat på Mariem Hassan länge. Så fick jag reda på att hon skulle komma på turné till Skåne och Göteborg i maj och såg chansen att kombinera mitt musik- och Västsaharaintresse. Jag lade fram förslaget att anordna en musikworkshop för World Fusion Collective. Det är en Göteborgsbaserad organisation med unga folkmusiker, som vill ordna konserter och andra musikevenemang. De nappade på idén. En arrangörsgrupp satte igång med arbetet, som delvis finansierades genom Kultur ungdom och Göteborgs kulturstöd. Ett nära samarbete med Clandestinfestivalen, där Mariem Hassan och hennes musiker skulle spela, löste logistiska problem.

Dagen blev mycket lyckad och ett tjugotal deltagare fick lära sig fyra av Mariems sånger. Till en början låg en viss nervositet i luften, men den löste snabbt upp sig och gav utrymme till jam. De flesta var sångare men det fanns även saxofonister, violinister

och slagverkare på plats.

Under workshopen fick deltagarna lära sig låtarna, som de flesta aldrig hade hört innan, på gehör och sedan spela tillsammans. Det största problemet visade sig vara att lära sig sångtexterna på hassania, den arabiska som talas i Västsahara. Mariem var mycket noga med att alla skulle lära sig exakt rätt uttal, eftersom texterna är mycket viktiga för henne. Hon ville inte att sångerna skulle riskera att förlora sin rätta mening. Detta löste sig genom att hon gick igenom ord och fraser mycket noggrant. Alla deltagare skulle också få texterna på hassania och översatta till engelska mailade till sig efter workshopen.

Deltagarna var mycket nöjda med dagen och tyckte att det var mycket intressant att få lära sig om den västsahariska musiktraditionen. Flera av dem var nöjda över att bara ha fått höra Mariem Hassan sjunga så nära dem.

Workshopen var också ett bra övnings-tillfälle för Mariem själv, eftersom hon inte har någon lång vana av att lära ut sin musik. Men under sommaren skulle hon och hennes musiker fortsätta med detta tillsammans med italienska barn.

Elin Andersson

Bild: Lena Thunberg

De svenska folkmusikerna spelar entusiastiskt upp sitt inövade musikstycke under ledning av Mariem Hassan

Amnestys samvetsfånge på Sverigebesök

Under våren var Ali Salem Tamek på Sverigebesök. Som vice ordförande i människorättsorganisationen CODESA är en han en viktig frontfigur inom den västsahariska befrielseströrelsen. Efter mer än tre decenniers kamp ser han en ljusglimt i konflikten.

– Mitt engagemang började tidigt i min ungdom. En av mina farbröder dödades av marockanska säkerhetsstyrkor när han studerade på universitetet i Rabat. Samtidigt såg jag hur den rådande situationen för det västsahariska folket såg ut med ständigt förtryck, säger Ali Salem Tamek.

Han pratar tyst och lågmält på arabiska. Märkt av åren som människorättsaktivist har han problem med hälsan och lider av kronisk astma och reumatism. I protest mot den marockanska ockupationen har han avtjänat sex fängelsestraff för sitt motstånd och hungerstrejkat 29 gånger.

Men en av de svåraste händelserna inträffade 2003, när Ali Salem Tameks fru, under en av hans fängelsevistelser, blev utsatt för en gruppvåldtäkt av marockanska under rättelsetjänsten.

– Det här är en del av lidandet som alla västsaharier får utstå och det är vanligt att en hel familj påverkas av förtrycket. Men sam-

”Han har avtjänat sex fängelsestraff för sitt motstånd och hungerstrejkat 29 gånger.”

tidigt känner vi oss stolta och vi är redo att offra oss själva, det ger oss styrka och därför kan vi bära smärtan, säger han.

Att det glöder om Västsaharafrågan råder det inga tvivel om. I december i fjol röstade en majoritet i Sveriges riksdag för ett erkännande av Västsahara. Ett beslut som inte setts med blida ögon av Marockos premiärminister, som enligt Ali Salem Tamek kallat Sverige för ”fiendestat” i marockansk statstelevision. I mars i år nekades även tre EU-parlamentariker, bland andra svenska Isabella Lövin, inträde i Marocko, när de skulle resa till Västsahara för att undersöka situationen för de mänskliga rättigheterna.

– Marocko vill hålla situationen i mörker. Sverige ses som besvärligt. Man vill ge sken av att situationen har förändrats, men den

är densamma. De är rädda för att det internationella samfundet ska få insikt i vad som pågår i Västsahara, säger Ali Salem Tamek.

Att det internationella samfundet börjar få upp ögonen för situationen i Västsahara har varit tydligt under året. I april skulle säkerhetsrådet åter förlänga FN:s fredsbevarande styrka MINURSO:s mandat. MINURSO har varit i Västsahara sedan 1991 för att genomföra en folkomröstning om Västsaharas framtid.

MINURSO är den enda fredsbevarande styrka i världen som inte har mandat att övervaka de mänskliga rättigheterna. Det innebär att kränkningar och övergrepp mot den västsahariska befolkningen inte rapporteras vidare.

Men i april i år stödde för första gången USA ett förslag om att ge MINURSO mandat att övervaka de mänskliga rättigheterna. Ett stöd som de, efter påtryckningar av Marocko drog tillbaka och förhandlingarna lästes än en gång. Men Ali Salem Tamek tycker att diskussionerna ändå har varit betydelsefulla.

– Diskussionen om MINURSO:s mandat har varit dött lopp länge, men äntligen finns det en seriös debatt om det. Det sänder en signal till Marocko att det inte längre är acceptabelt att bete sig som en skurkation. Situationen har förändrats till det positiva och det skapar hopp hos oss. Vi har länge känt att vi varit ensamma, men det internationella samfundet börjar vakna.

En annan högaktuell fråga, som Ali Salem Tamek pratar om, är handelsavtalen mellan EU och Marocko. Under året har förhandlingar inletts om fördjupade handelsavtal inom ramen för det så kallade DCFTA-avtalet. Tanken är att utöka samarbetet och få till en mer omfattande handel mellan Marocko och EU. I dag omfattar avtalen främst fisk – och jordbruksprodukter, men i framtiden vill man även att avtalen ska omfatta tjänster och offentlig upphandling. Något som Ali Salem Tamek ser som problematiskt.

– Europa kan inte ha relationer med Marocko och samtidigt ignorera Västsaharafrågan för att behaga företagen. Marocko tar våra resurser: i Västsahara finns inga universitet eller sjukhus, ingen infrastruktur och hög arbetslöshet. En sådan situation kan inte understödjas av generösa handelsavtal.

För Ali Salem Tamek fortsätter kampen och han sätter stort hopp till motstånd genom icke-våld och att det internationella samfundet ska fortsätta påtryckningarna.

– Att lämna situationen som den är kan leda till terrorism och våld. Sverige har gått i fronten, men det behövs mer stöd från det internationella samfundet. Marocko ockuperar vårt land men kan inte ockupera våra hjärtan, avslutar han.

Text och bild: Nina Ahlén

ALI SALEM TAMEK

1993 20 år gammal greps Ali Salem Tamek, när han försökte ta sig till Polisarios flyktingläger i Algeriet. Han dömdes till ett års fängelse och 10 000 dirham i böter.

2002 dömdes han till två års fängelse för att han var ordförande för människorättsorganisationen Forum för Sanning och Rättvisa. Amnesty International utsåg honom då till samvetsfånge.

2005 fängslades han igen och anklagades för att ha startat ”intifadan” i El Aaiún och dömdes till åtta månaders fängelse.

2009 fängslades han åter tillsammans med Anger-prismottagaren Brahim Dahane och fem andra västsaharier. De anklagades för högförräderi efter att ha besökt flyktinglägren.

Cannabissmugglare gripna

Västsaharisk säkerhetstjänst beslagtog i augusti 300 kg cannabis, gps-utrustning, mobiltelefoner och fem fordon på befriat västsahariskt område nära den marockanska militära muren som delar Västsahara i två delar.

Tre grupper arresterades, när de smugglade narkotika från Marocko till Mali via det västsahariska området.

Enligt FN-rapporten World Drug Report är Marocko den största producenten och förmedlaren av hasch i världen.

Litauen importerar fosfat

Det litauiska konstgödningsföretaget Lifosa har importerat 295 000 ton fosfat från Bou Craagravan i den ockuperade delen av Västsahara i år. Det betyder cirka 50 miljoner dollar till det marockanska bolaget som exploaterar fosfaten. Det är mer än vad världssamfundet ger i humanitärt stöd till de västsahariska flyktingarna i Algeriet. Lifosa är den näst största importören efter USA-Kanadensiska Potash Corporation. 2011 uteslöts Lifosa ur UN Global Compact on CSR på grund av fosfatfrågan.

Dirty Green March

En skrift om Marockos utbyggnad av grön energi publicerades av Western Sahara Resource Watch i augusti. Flera av vind- och solkraftverken på 1000 megawatt ska byggas på västsahariskt territorium och därmed ytterligare befästa Marockos ockupation. Energin kommer främst att användas till den marockanska utvinningen av västsahariska råvaror, som är i strid med internationell lag.

2020 kommer den västsahariska gröna energin att utgöra 26 procent av Marocko totala gröna energi.

”Otrolig dubbelmoral”

Samtidigt som det är förbjudet för Israel att använda EU-bidrag på ockuperad mark ger man stöd till marockansk verksamhet i Västsahara.

– En otrolig dubbelmoral, sa EU-parlamentarikern Isabella Lövin om EU-kommissionens nya fiskeavtal med Marocko. Inget land godkänner Marockos anspråk och utnyttjande av Västsahara. Avtalsförslaget innebär att EU bryter mot internationell rätt. Det befäster Marockos ockupation och bidrar till att Marocko får en legitimitet när man säljer naturresurserna.

”EU gör affärer med en tjuv”

– Marocko lockar företag till Västsahara för att ge intryck av att Marocko har suveränitet över Västsahara. På så sätt får man också företag som i sina hemländer lobbade för Marocko. Det är mycket dåligt, säger Aliyen Kentawi, Polisarios representant i Sverige.

– En del företag har kommit till Västsahara i god tro men sedan dragit sig tillbaka och förlorat pengar. De har visat ansvar.

– Nu är vi tillbaka på ruta ett. Vi la alla ägg i en korg och litade på FN, men det har varit fruktlöst. Men samtidigt vill vi inte förlora förtroendet för det internationella samfundet. Vi la ned vapnen och hissade den vita flaggan, men nu måste också det internationella samfundet samarbeta i stället för att ge pengar, vapen och diplomatiskt stöd till Marocko. Varje signal från Europa att Marocko måste respektera internationell lag är den bästa medicinen för Marocko. Business

kan inte fortsätta as usual! EU gör nu affärer med en tjuv!

– Vi har aldrig brutit mot eldupphör, inte en enda gång. Vi har undvikit våld, trots att befolkningen har dödats. Vi vill undvika krig. Vi vet vad det är.

– Israel kan överleva utan Europa, men Marocko är svagt och kan inte överleva utan Europa.

– En del trodde att västsaharierna skulle försvinna, men det kommer inte att ske. Däremot är vi rädda för en radikaliserings av vårt folk, som är så påverkade av denna brutala orättvisa mot oss. Det finns inte en enda familj som inte har någon släkting som har dödats, skadats eller fängslats.

– Det finns hur många rapporter som helst om de ständiga övergreppen på västsaharier i ockuperat område. Nu försämrar dessutom situationen.

– Marocko hotar, mutar och dödar, men den politiken har inte lyckats.

Aliyen Kentawi.

El Aaiúns hamn. De stora moderna europeiska båtarna finns i stället i Dakhlas hamn.

I maj trotsade västsaharier i den ockuperade delen av Västsahara marockansk polismakt och demonstrerade öppet på gatorna i El Aaiún mot att Frankrike i FN:s säkerhetsråd återigen stoppat ett MR-mandat för MINURSO-styrkan. Många fredliga demonstranter misshandlades av polisen.

Nytt illegalt fiskeavtal

I slutet av juli, mitt under semester-tider, passade EU-kommissionen på att skriva under ett nytt kontroversiellt fyraårigt fiskeavtal med Marocko, där de västsahariska vattnen inte är uteslutna. Men både Ministerrådet, som består av medlemslänarnas fiskeministrar och EU-parlamentet kan fälla avtalet.

Det förra avtalet förlängdes inte, eftersom EU-parlamentet oväntat röstade nej i december 2011. De europeiska, främst spanska, fiskebåtarna återvände då till sina hemmahamnar. Det förra avtalet dömdes ut som ett av EU:s sämsta, ekonomiskt och miljömässigt ohållbart. Men framför allt bröt avtalet mot internationell rätt, efter-

som Västsahara inte tillhör Marocko och eftersom västsahariernas representant Polisario inte gett sitt medgivande till fisket. Inte heller har Marocko kunnat visa att vinsten från fisket har tillfallit västsaharierna.

Det nya avtalet innebär att 126 fartyg, fortfarande främst spanska, ska få fiska till en kostnad av 160 miljoner euro från EU och fartygsägarna under en fyraårsperiod.

EU:s fiskekommissionär Maria Damanaki menar dock att det nya fiskeavtalet respekterar internationell rätt och mänskliga rättigheter.

Polisarios EU-representant i Bryssel Mohamed Sidati fördömde omedelbart det nya fiskeavtalet:

– Detta är ett försök att legitimera stölden av Västsaharas naturresurser. Ett inef-

fektivt tillägg om mänskliga rättigheter kommer inte att hjälpa det västsahariska folket, som dagligen förföljs av marockansk ockupationsmakt.

– Vi förväntar oss att EU:s medlemsstater och EU-parlamentet återigen håller sig till internationell rätt och avvisar detta avtal.

– EU tillåter Marocko att sälja naturre-

”Hur kan EU gå med på att köpa något av Marocko som Marocko inte äger? sa en mycket kritisk Isabella Lövin.”

surser som inte tillhör dem. Hur kan EU gå med på att köpa något av Marocko som Marocko inte äger? sa en mycket kritisk Isabella Lövin i en intervju i Ekot P1 30 augusti. Ekot sökte förgäves EU-kommissionen men fick inget svar.

Den svenska regeringen var det enda land som röstade emot fiskeavtalet 2006. Vid förslaget till en förlängning 2011 röstade även Danmark och Storbritannien emot. Tyskland och Finland lade ner sina röster. Det räckte inte för att stoppa avtalet.

Åsa Westlund, EU-parlamentariker (S) om det nya fiskeavtalet:

– Det är endast förenligt med internationell rätt att exploatera en ockuperad stats naturresurser om detta är i enlighet med befolkningens vilja och intresse. Västsaharas exilregering motsätter sig det nya avtalet. Så när EU-kommissionen hävdar att det nya avtalet är förenligt med folkrätten är det helt enkelt inte sant. Dessutom saknar EU-kommissionen trovärdighet i den här frågan då de hävdade att även det förra avtalet - som stoppades av parlamentet - var i enlighet med internationell rätt. Vi kommer därför självklart arbeta för att Europaparlamentet säga nej till även detta avtal.

En analys av det fiskeavtal mellan EU och Marocko, som var i kraft 2007-2010 visar att fisket har haft skadliga effekter på miljön och att stor del av fiskevattnen var överutnyttjade. Rent ekonomiskt var det en katastrof för EU. För varje krona fick EU tillbaka 65 öre i indirekt eller direkt värde. En del av det utgjordes av 780 arbeten inom fiskerieringen inom EU. 80 procent av dessa arbeten fanns i Andalusien eller Kanarieöarna. Det skulle bli en kostnad på drygt 400 000 per arbetstillfälle.

Den marockanska regeringen satsar stort på fisket i den ockuperade delen av Västsahara. I augusti invigdes en ny fiskemarknad i Boujdour, vars hamn snart ska byggas ut och ha en kapacitet att kunna ta emot 170 000 ton pelagisk fisk. El Aaiúns nya fiskemarknad från 2009 är enligt marockansk media den största i Afrika. Även Dakhlas fiskemarknad kommer att byggas ut.

Text: Lena Thunberg

Bilder: Erik Halkjaer, anonym, Lotta Bolin

Åland skapar nya aktivister

Emmaus Åland har ordnat sommarläger varje år sedan 1993. Lägren präglas av solidaritetsarbete och utbyte av idéer. Temat för årets läger under augusti månads två första veckor var mänskliga rättigheter.

Vanligtvis är de flesta av lägerdeltagarna från Europa, men i år deltog Mohammed, Leaarousi, Biuguia och Zeinab från Västsahara. Deras deltagande gjorde att årets läger på många vis blev mer allvarsamt.

Redan första kvällen riggades teservisen upp på gräsmattan utanför huset där lägerets deltagare bodde. Ungefär 15 personer från runtom i Europa fick sin första lektion i Västsaharakonflikten den kvällen. Mohamed berättade hur han suttit i fängelset i El Aaiún och blivit torterad.

Leaarosi berättade om alla FN-resolutioner och omvärldens svek.

– Den första kvällen på lägret lärde jag mig hur illa situationen faktiskt är i Västsahara. Efter det kändes det självklart att lägerets fokus skulle ligga på vad vi tillsammans kan göra för att det ska bli bättre, säger Elena Sebastian från Spanien.

Under lägret hölls en mediaworkshop och

deltagarna i den hade till uppgift att producera en kampanjfilm om Västsaharas situation. I filmen läser olika människor från olika länder och på olika språk upp enkla krav, till exempel att MINURSO borde övervaka mänskliga rättigheter.

En annan grupp lägerdeltagare fick i uppgift att ta fram ett skriftligt uttalande som hela lägret kunde skriva under. I uttalandet kräver Emmaus sommarläger att MINURSO

”Ålands Radio gjorde intervjuer och den finlands-svenska rikstidningen Hufvudstadsbladet skrev också.”

SO ska övervaka mänskliga rättigheter, att alla politiska fångar ska frigges, att man ska sluta plundra Västsaharas naturresurser och att muren som delar Västsahara ska rivas.

Uttalandet togs bland annat med till ett möte med Ålands landshövding, Peter Lindbäck. Vid mötet fick Leaarousi, Zei-

Mohammed, Zeinab, Biuguia, Leaarousi och Frans Jansson på väg till Ålands landshövding för en träff.

nab, Mohammed och Biuguia berätta om situationen i sitt land.

De västsahariska deltagarna på Emmaus sommarläger tilldrog sig också stor medieuppmärksamhet. Det skrevs om Västsahara på både nyhets- och ledarsidor i de båda lokaltidningarna Tidningen Åland och Nya Åland.

Ålands Radio gjorde intervjuer och den finlandssvenska rikstidningen Hufvudstadsbladet skrev också om västsaharierna på Åland.

Med hjälp av en mediaworkshop med Emmaus Stockholm fick lägerets deltagare själva planera en presskonferens och genomföra den.

Om lägret utfallit som planerat finns nu ett tjugotal nya övertygade västsaharaaktivister i sju olika länder.

I varje fall verkar alla vara nöjda.

– Efter det här är vi mer än bara vänner, vi är bröder, sade Leaarousi till Raul Gutierrez från Spanien.

Text: Frans Jansson

Bild: Robert Jansson och Lena Thunberg

Efter första kvällen bestämde lägerdeltagarna sig för att ägna Västsahara all uppmärksamhet.

”Vår kraft kommer från er”

Mohamed är 34 år och bor i den ockuperade delen av Västsahara. Han lyckades ta sig till Åland men vet inte vad som händer när han kommer hem.

– Är du inte rädd?

– Alla är rädda, men vad kan vi göra? Vi måste vara där för att visa för världen att vår situation är så dålig. Jag förväntar mig ingenting av framtiden. Det är svart. Stängt. Varje kväll när jag har lagt mig, kommer allt tillbaka, allt som hände.

– Vår kraft kommer från dem som stödjer oss. Allt som görs ute i världen för oss är viktigt, det är det viktigaste. Det ger oss mod!

– Vi vill att EU slutar stjäla våra resurser. Vi vill ha folkomröstningen. Vi vill leva i fred och frihet. Stöd vårt folk i lägren. Vi vill veta vad som hänt de försvunna. Stöd de politiska fångarna.

Mohamed med de sorgsna ögonen är 34 år. Han bor i El Aaiún i den ockuperade delen av Västsahara, men han har lyckats ta sig till Åland för att delta i Emmaus Ålands sommarläger. Här finns också tre andra västsaharier, men de är från flyktinglägren i Algeriet.

Mohamed vet inte om han straffas när han kommer tillbaka till ockuperat område.

Mohamed greps i samband med demonstrationerna 2005. Han anklagades för att tillhöra en kriminell grupp och för att ha attackerat tjänstemän.

– Det är alltid samma anklagelser, förklarar Mohamed trött.

Vad hade Mohamed då gjort?

– När jag gick i gymnasiet ritade vi Västsaharas flagga på väggen eller kastade upp flaggan på el-ledningar. Det var förbjudet.

– Vi var tre personer som greps i augusti 2005. En var bara 14 år gammal. I tre dagar torterades vi. Sedan släpptes fjortonårningen. Min kompis och jag fördes till Svarta fängelset.

Mohamed dömdes till två års fängelse men släpptes efter ett år. Han hungerstrejkade tre gånger i långa perioder mot de miserabla förhållandena i Svarta fängelset i El Aaiún.

– Det var hemskt där, man kan inte tänka på det, en av de värsta platserna i världen. Det fanns plats för 260 fångar men vi var över 900 det året! Det var överfullt. Vi var 47 personer i samma cell på fyra gånger fem meter med toaletthål i samma cell.

– Från början var vi politiska västsahariska fångar blandade med vanliga kriminella men vi hungerstrejkade för att åtminstone

Margaret Somerville vill ha bojkott.

Margaret Somerville, engelsk politiker, vill bojkotta Marocko!

– Vi borde bojkotta alla marockanska varor! Jag ska aldrig åka till Marocko på semester! sa en upprörd Margaret Somerville, lokalpolitiker för Conservative Party i engelska Norfolk och deltagare i Emmaus Ålands sommarläger.

– Vi kan aldrig vara säkra på att varor från Marocko inte kommer från det ockuperade Västsahara.

– Det är verkligen skamligt av EU att skriva avtal med en stat som inte äger landet ifråga och sälja dess produkter till oss! Det här är motsatsen till Robin Hood. Detta är att stjäla från de fattiga och ge till de rika.

Margaret Somerville var från början sjuksköterska men gick vidare till medicinsk

forskning om immunologi. Nu är hon pensionerad från det jobbet, lokalpolitiker sedan ett år och nybliven ordförande i en nystartad Emmausgrupp i Norfolk. Därför bestämde hon sig för att delta i Emmaus Ålands sommarläger i år.

Hon blev ytterst tagen av mötet med västsaharierna och informationen.

– Det här är en dold oräddvisa, en väl bevarad hemlig het.

– Jag borde ha vetat, men jag visste inte.

Totally wrong

Det franska oljebolaget Total har återvänt till den ockuperade delen av Västsahara och nyligen avslutat sina seismiska studier av oljeförekomster till en kostnad av 75 miljoner dollar och i strid med internationell rätt. Det skriver Western Sahara Resource Watch i sin studie "Totally wrong". 2001 gav Marocko Total licens att utforska förekomsten av olja. Sådana aktiviteter fördömdes av FN:s rättschef Hans Corell men Total har förnyat sin licens. Det nuvarande blocket är lika stort som Portugal.

General Electric drog sig ur

Det amerikanska företaget General Electric meddelade i juli att de inte tänker medverka i konstruktionen av vindkraftverk på västsahariskt ockuperat område. Flera företag slåss om de marockanska kontraktet att bygga fem vindkraftsparker, varav två ska ligga nära El Aaiún och Boujdour i Västsahara. Western Sahara Resource Watch uppmanade i brev i juli samtliga företag att dra sig ur spelet på grund av Marockos ockupation av Västsahara.

Plundringsfond för Polisario?

– Marocko tjänade 4,5 miljarder dollar 2012 på exploaterade västsahariska naturresurser, sa Västsaharas samverkansminister Brahim Mokhtar i Madrid i juni. Samtidigt minskar biståndet till flyktinglägren. – FN bör inrätta en fond, så att västsaharier i flyktinglägren och i den ockuperade delen av Västsahara får del av en viss procent. Syftet är enbart att något lindra konsekvenserna av en extrem situation som kräver en snabb politisk lösning från det internationella samfundet.

Västsahariska fiskare i protest

Västsahariska fiskare blockerade infarten till Dakhlas hamn i maj i protest mot det marockanska överfisket i västsahariska vatten och för att västsaharierna är socioekonomiskt uteslutna i den ockuperade delen av Västsahara. De hotade också med att blockera hamnen igen om inte deras krav tillgodosågs. En vecka senare protesterade de igen och stoppade en transport av sardiner på väg till El Aaiún för att förvandlas till fiskmjöl.

Mohammed satt i Svarta fängelset.

Kravallpolis hindrade fackligt möte

Tre norska ungdomar från fackförbundet Industri Energi besökte den ockuperade delen av Västsahara som-maren 2012. Johnny Håvik berättar om resan.

”Porqué, perché?” ropar chefen på den sista checkpointen vid vägen in till El Aaiún, medan han sträcker upp armarna i luften. Han är milt sagt inte så begeistrad över vårt försök att vara roliga, när vi frågar honom om det är många turister i El Aaiún. Hans något blidare medhjälpare, som talar engelska, svarar att det är ”looots of tourists”. Vi tror lika lite på det svaret som de tror på att vi bara är studenter som vill se mer av ”Marocko”. I nästan en timme har vi blivit stående i den lilla murbyggnaden för att svara på samma frågor om igen, innan vi till slut får fortsätta. Efter 15 timmar i buss ska det bli skönt att komma fram till El Aaiún, huvudstaden i ockuperade Västsahara.

När man kommer in genom porten till El Aaiún är det inget tvivel om att man är på ockuperat område. De röda och gröna marockanska flaggorna dominerar stadsbilden och överallt på gatorna hänger stora plakater med bilder på Marockos kung. Det är horder av beväpnade poliser på gatorna. Bilar fulla av kravallpolis, beredda att slå ned minsta tecken till demonstration eller oro med förkrossande brutalitet, är en helt vanlig syn. Omedelbart efter vår ankomst blir vi satta under övervakning. Bara några minuter efter att vi har stigit av bussen och satt oss på ett hotell för att äta, ska vi åter få träffa två av dem som förhörde oss vid den sista checkpointen. Den argsinte chefen och hans

något blidare medhjälpare hälsar kamratligt på receptionisten och sätter sig ned tvärs över rummet framför oss. De har lämnat sin postering ute i öknen för att kolla upp vad tre normmän sysslar med i El Aaiún. Från det ögonblicket är vi aldrig ensamma.

Det första mötet som vi har är med Sul-

INDUSTRI ENERGI OCH VÄSTSAHARA

Det norska LO-fackförbundet Industri Energi har gett stöd till Støttekomiteen for Vest-Sahara sedan 2004. De två organisationerna har ett ramavtal för 2011-2014. Under avtalsperioden ska Støttekomiteen ge kurser om Västsahara för Industri Energi mot att Industri Energi stödjer föreningen med 100 000 norska kronor om året.

Norad, det norska direktoratet för utvecklingshjälp, (motsvarigheten till svenska Sida) stöder norska organisationers informationsarbete om Nord-Syd-frågor. 2012 fick Støttekomiteen medel från Norad för ett projekt om FN:s roll i Västsahara. Som en del av projektet deltog 18 norska organisationer i resor till Västsahara, Marocko och FN-institutioner. De har sedan bedrivit informationsarbete om FN:s arbete med konflikten. Bland de 18 organisationerna fanns Industri Energi och samtliga åtta politiska ungdomsförbund.

En längre rapport från besöket sommaren 2012 kan beställas via Støttekomiteen for Vest-Sahara www.vest-sahara.no

Två civilklädda spanare följde efter normmännen hela tiden.

Bilder på den marockanska kungen finns överallt.

tana Khaya i Boujdour, två timmar söderut med bil. En modig bekant till Sultana plockar upp oss och kör oss dit. Vid alla checkpoints måste han visa alla sina dokument. Genom att skjutsa oss till Boujdour riskerar han att bli misshandlad eller i värsta fall fängslad och torterad. Han kör fort och tittar hela tiden i backspeglarna för att se vem som förföljer oss. Boujdour är en strategiskt viktig hamnstad. Längs kusten finns mängder av värdefull fisk och bläckfisk. Så gott som alla jobb i den viktiga fiskerieringen går till marockanerna. EU och internationella företag deltar i den storstilta resurstölden. Storpolitik och möjligheter till snabb profit prioriteras framför etiska principer.

I maj 2012 träffade vi Sultana i Norge. Hon berättade sin starka historia om hur hon blev så misshandlad av polisen att hon förlorade sitt högra öga. Detta hände under en fredlig demonstration i Marrakech 2007. Efter att ha blivit slagen kastades Sultana in i en ambulans, där övergreppen fortsatte. Det tog lång tid innan hon fick hjälp. Med ett svullet och ett förstört öga, utan möjlighet att röra händerna, undertecknade marockansk polis en falsk bekännelse från henne. Förutom att ha blivit utsatt för grova övergrepp blev hon dömd till fängelse i åtta månader. Hemma hos Sultana blir vi serverade mat

i stora mängder, dricker te och har det trevligt. Kontrasten mellan dessa mysstunder och de allvarsamma berättelserna är stora! Tillbaka i El Aaiún möter vi Rafto-pristagaren Sidi Mohammed Daddach och andra aktivister hemma hos Daddach. De berättar om en mycket spänd situation i Västsahara. Hoppet om en fredlig lösning tycks hela tiden längre bort. Daddach poängterar att eldupphöravtalet från 1991 var ett paket som skulle innebära folkomröstning och eld-upphör. När vi frågar om FN och MINURSO-operationen rycker de bara uppgivet på axlarna. I Västsahara har FN döpts om till ”United Nothing”. FN-soldaterna i Västsahara kan inte ens rapportera om människorättsbrotten som sker inför ögonen på dem, eftersom det inte är en del av mandatet för MINURSO-operationen.

När vi kommer tillbaka till hotell Nagjir får vi ett sms om att den förbjudna fackföreningen C.S.T.S, (Confédération Syndicale des Travailleurs Sahraouis) som vi ska träffa senare på eftermiddagen, hade haft ett möte kvällen innan. Mötet ägde rum hemma hos generalsekreteraren. Polisen fick kännedom om mötet och grupperade sig massivt på gatorna utanför huset för att hindra folk från att komma fram. De angrep också medlemmar ur C.S.T. S. på gatorna utanför. Flera

blev misshandlade, bland dem en kvinna som fick svåra huvudskador. Två personer greps också. På gatorna runt omkring ledde detta till demonstrationer med västsahariska ungdomar. Vi får också höra att polisen har förstört bilar ute på gatan, något som vi senare på kvällen själva kan se tydliga spår av.

Ett år efter vårt besök i Västsahara har den spända situationen gått från ont till värre. Då mandatet för MINURSO skulle förnyas i april föreslog bland andra USA att det skulle inkludera övervakning av mänskliga rättigheter. Men Marocko lyckades även denna gång blockera en sådan utvidgning av mandatet.

I kölvattnet har västsaharierna gett sig ut på gatorna. Med sång och fredliga protester kräver de sin rätt. Marocko slår brutalt tillbaka. Varje dag dräller det in videor med försvarslösa västsaharier som misshandlas av ockupationsmaktens fruktade kravallpolis. Bevisen för att de brott mot mänskliga rättigheter som sker i Västsahara absolut måste övervakas är uppenbara för alla som vill se, men i det storpolitiska spelet verkar det enklare att bara blunda för allt som är obehagligt.

**Johnny Håvik, Industri Energi ungdom
Översättning från norska:
Lena Thunberg**

För speciellt barnen försämras nu situationen i flyktinglägren på grund av spanska organisationers vikande stöd.

Tydlig svensk signal

– **”Varför är det ett sådant tryck i Västsahara-frågan?” Den här frågan får jag ofta när jag träffar representanter från Utrikesdepartementet, berättar riksdagsledamoten Hans Linde (V) vid mötet ”Västsahara väntar på frihet” i Göteborg i maj organiserat av Föreningen Västsahara och Göteborgs Afrikagrupp.**
 – **Det betyder att solidaritetsrörelsen är viktig, säger Hans Linde.**

– Beslutet i den svenska riksdagen den 5 december 2012 att Sverige bör erkänna Västsahara och dessutom verka för fler erkännanden inom EU var historiskt. Det måste ske en förändring inom EU, för att Marockos ockupation ska upphöra. Nu kan Sverige gå först. Det finns en växande opinion för fler erkännanden, berättade Hans Linde, som har kontakt med både Norge och Danmark till exempel.
 Hans Linde besökte flyktinglägren några veckor efter riksdagsbeslutet. Där var tacksamheten stor: ”Är ni från Sverige? Tack. Vi vet vad ni har gjort!”

Men frustrationen växer i flyktinglägren och besvikelsen över omvärldens ointresse, FN-förhandlingar som ingenstans leder och en oändlig väntan gör flyktingarna oerhört förbittrade.
 – Vårt riksdagsbeslut skickar en klar sig-

nal till Marocko. Under våren kom en stor delegation från det marockanska parlamentet till den svenska riksdagen. Det är ovanligt att marockanska parlamentariker är ute och reser, så det här visar att de är skakade!

Den svenska regeringen vill dock inte erkänna Västsahara, trots riksdagsbeslutet.
 – Det finns ett territorium, ett folk och en regering. Alla dessa tre kriterier är uppfyllda, påpekar Hans Linde.

– Visserligen har inte SADR:s regering full kontroll över hela territoriet men jämför med till exempel Kosovo. Där erkände Sverige utan att det fanns full kontroll.
 – Riksdagen har alltså gett regeringen i uppdrag att erkänna Västsahara. Det är visserligen regeringen som sköter utrikespolitiken men den borgerliga regeringen har inte lyssnat. Och majoriteten i riksdagen bör man lyssna till!
 – Det som är bra, är att vi nu har bundit upp fyra partier kring den här frågan. Det betyder att en ny regering ger möjlighet till ett erkännande. Det finns också enskilda medlemmar från de borgerliga partierna, som är för ett erkännande.
 – Ett eventuellt nytt fiskeavtal med Marocko får inte innefatta västsahariska vatten.

Hans Linde.

Där har Sverige varit tydligt länge.
 – Det finns nu ett handelsavtal mellan Marocko och EU som innefattar västsahariska varor. Man Marocko har inte rätt att exploatera västsaharisk fisk, grönsaker och fosfat! Holland har tagit ställning mot detta och även den svenska regeringen anser att det marockanska avtalet inte gäller västsahariska varor. Man måste alltså betala tull etc. Exploateringen måste stoppas!

Hur vet man då att varor kommer från Västsahara?
 – Marocko har ett eget ansvar för ursprungsmärkningen, menar Hans Linde.
 – Ge svenska Tullverket i uppdrag att kontrollera ursprungsmärkningen! Importen av marockanska grönsaker och särskilt tomater ökar dramatiskt.
 – Frankrike och Spanien står på Marockos sida och få protesterade tidigare. I dag är läget annorlunda. EU blir mer och mer splittrat. Holland, Irland, Österrike står på samma sida som Sverige.

Hans Linde lyfter också fram den humanitära situationen i flyktinglägren i Algeriet.
 – Sverige kan ge ett större bidrag.

**Text: Lena Thunberg
 Bild: Nafaa Salem**

Gdeim Izik-process utan rätt

Natasa Mirosovic var den andra gästen vid mötet i Göteborg. Hon är jurist, medlem i SSU och Föreningen Västsahara, har varit aktiv i Västsaharafrågan länge och drivit på frågan inom Socialdemokraterna.

2007 startade SSU ett projekt i flyktinglägren, som hon delvis varit ansvarig för. Dessutom arbetade hon som praktikant för FN:s flyktingorgan UNHCR i flyktinglägren i Algeriet under 2010. Hon arbetade med det humanitära stödet och särskilt ett vattenprojekt.
 Natasa var alltså på plats i flyktinglägren under oktober 2010, då västsaharier i den ockuperade delen av Västsahara upprättade protestlägret Gdeim Izik utanför huvudstaden El Aaiún.
 – Det kändes i flyktinglägren i Algeriet att något stort hände. Det fanns också en påtaglig oro. Många hade ju släktingar som deltog i protestlägret. Hur skulle den marockanska polisen och militären reagera? Mycket riktigt så reagerade de kraftigt. Militären omringade Gdeim Izik.

När sedan protestlägret Gdeim Izik stormades av den marockanska militären den 8 november greps hundratals västsaharier och många utsattes för tortyr.
 – I flyktinglägren var stämningen skärad och ett stort protestmöte organiserades. UNHCR evakuerade sin personal till staden Tindouf, eftersom det fanns en misstro bland flyktingarna mot organisationen i lägren, säger Natasa Mirosovic.

25 av de gripna västsaharierna satt fängslade i över två år i norra Marocko, innan det äntligen blev rättegång i februari i år. Många av dessa civila västsaharier var kända människorättsaktivister. De hungerstrejkade i över 40 dagar en period i protest mot fängelset och förhållandena i fängelset. Västsaharierna dömdes mot sitt nekande i februari 2013. Nio av dem fick livstids fängelse, fjorton fick mellan 20 och 30 års fängelse, två dömdes till två års fängelse. En av de 25 hade sökt asyl i Spanien, innan han greps och är dömd till livstids fängelse i sin frånvaro.
 Under lång tid har framför allt spanska organisationer och jurister bevakat rättegångar mot västsaharier. Uppgifter om misshandel, tortyr och våldtäkt av fångar är vanliga. Därför har en internationell närvaro av observatörer varit viktigt.

Vid rättegången mot de 25 deltog de svenska juristerna Natasa Mirosovic och Lisa Staxäng som observatörer för Internationella Juristkommissionens svenska avdelning. Sammanlagt fanns 54 internationella obser-

Juristen Natasa Mirosovic var rättegångsobservatör i februari.

vatörer där. Natasa beskriver en kaosartad situation i och kring rättssalen.
 – Vi kom dit tidigt, redan klockan sju på morgonen, berättar Natasa. Cirka 150 militärer stod utanför lokalen. Det var ganska tumultartat.

”De åtalade hade anmält att de hade utsatts för tortyr utan att någon utredning skedde.”

– De 25 västsaharierna var anklagade för mord på elva marockanska säkerhetspoliser, olaglig gängbildning och vapeninnehav bland annat. De dödas familjer släpptes in i rättegångssalen, inte anhöriga till de åtalade, berättar Natasa.

De åtalade hade anmält att de hade utsatts för tortyr utan att någon utredning skedde.
 Det visade sig dessutom att en advokat inte var på plats, att advokaterna inte hade fått tillgång till allt material, ingen ordentlig översättning till hassania för de åtalade skedde, listan på vittnen var bristfällig. Advokaterna krävde att de poliser som förhört de åtalade och skrivit rapporter skulle kallas som

vittnen. Detta vägrade åklagaren. Från de 25 åtalade fanns inga bevis förutom skriftliga erkännande som de åtalade hävdade hade skett under tortyr.
 – Det fanns inte heller någon ordentlig redovisning av identitet och skador på de döda marockanerna.
 – Domaren höll inte ordning i rättssalen. Där fanns bland annat beväpnad militär. Inga mobilsignaler gick fram. Domaren meddelade att rätten skulle ta paus men sa inte hur lång den skulle vara. Det visade sig bli en två och en halv timme lång paus. Under tiden fanns inga kontaktmöjligheter med yttervärlden för oss, berättar Natasa Mirosovic.
 Efter pausen släpptes några av de åtalades familjer in. Domaren meddelade att bara fyra vittnen skulle kallas, men inga poliser, och ajournerade rättegången i en vecka, vilket försvaret ansåg var alldeles för kort tid.
 – Rättegången gick inte korrekt till och de åtalade hade inte rätt att försvara sig, sammanfattar Natasa den dag som hon närvarade.

Av de åtalades anhöriga fick svenskorna höra att fångarna hade torterats och utsatts för många brutala metoder; våldtäkt, upphängning i armar och ben, utrivna naglar. De hade blivit bespottade, tvingats dricka sin egen urin, inte fått kläder och vistats i kalla, våta rum.

Text och bild: Lena Thunberg

Ny fiskerättegång i Göteborg

24–26 september blir det ny rättegång i hovrätten mot de två göteborgsfiskarna, som friades i tingsrätten hösten 2012. De var åtalade för olagligt fiske på västsahariskt vatten med båtarna Aldo och Nordic IV under 13 månader 2007–2008, då de ska ha gjort en nettovinst på 20 miljoner kronor. Tingsrätten fann dem visserligen skyldiga till olagligt fiske men friade dem på grund av gärningsbeskrivningen.

Åklagaren överklagade domen till hovrätten.

Mer vapen till Marocko

Marocko är den tolfte största vapenimportören i världen. Mellan 2008 och 2012 köptes 24 F16 jaktplan från USA, 27 franska Mirageplan, tre holländska örlogsfartyg och 57 tanks från Kina.

Vapenköpen från Spanien ökade med 86 procent från 2011 till 2012 och uppgick till 24 miljoner kr. Det gällde lätta beväpnade fordon och annan utrustning.

Från USA har Marocko nyligen köpt in 80 bepansrade fordon med syfte att ”möta problem med den allmänna ordningen”, det vill säga demonstrationer.

Nej till fiskeavtalet

”Regeringens position står fast. Eftersom Västsahara inte är en del av Marockos territorium, krävs enligt folkrätten att nyttjandet av fiskeresurserna sker till förmån för det sahariska folket i Västsahara och i enlighet med deras intressen och vilja. Regeringen kan inte ställa sig bakom protokollet till fiskepartnerskapsavtalet mellan EU och Marocko då vi anser att de folkrättsliga förpliktelserna inte till fullo är uppfyllda i relation till den sahariska befolkningen i Västsahara”, säger pressansvariga på Landsbyggsdepartementet.

Daddach och Hamad förföljda

Människorättsaktivisterna Sidi Mohamed Daddach och Hmad Hamad övervakades, trakasserades och stoppades när de ville besöka västsaharier i fängelset Tauta i Dakhla 19 augusti.

– De provocerar och förödmjukar oss för att skrämja oss från att göra dessa besök, sa Hmad Hamad. Daddach har själv suttit 24 år i fängelse, varav 14 i dödscell, och har därför god kunskap om förhållandena i marockanska fängelser i Västsahara; tortyr och misshandel. Han tilldelades det norska Raftopriset 2002.

KRÖNIKAN

Plundring är en krigsförbrytelse

Att köpa tomater som bidrar till att befästa en olaglig ockupation är att tillfoga någon skada. Och oavsett huruvida man tycker att man har ett kosmopolitiskt ansvar för att hjälpa, så har man ett ansvar att inte skada.

Jag har därför undvikit tomater från Marocko. Nu, när stora grossister kommit överens om att inte importera tomater från Västsahara och svenska regeringen klart sagt att EU:s handelsavtal med Marocko inte omfattar Västsahara, hoppas jag kunna lita på ursprungsmärkningen.

Som konsument är ens makt dock begränsad. Man har svårt att påverka företag som inte handlar i konsumentledet. I förra numret av Västsahara beskrevs hur Atlas Copco säljer utrustning till fosfatgruvan Bu Craa i Västsahara. Utrustningen används för att utvinna fosfat som inte kommer den västsahariska befolkningen till del och som inte sker efter konsultationer med dem, och den bidrar till att befästa och bekosta den illegala marockanska ockupationen. Det kan faktiskt också vara fråga om medhjälp till plundring – en krigsförbrytelse.

På sin hemsida förklarade Atlas Copco bland annat att ”The situation in Western Sahara is complex and different decisions have been taken among companies that are currently doing business there or have done so in the past.” Ja, konflikter är komplexa, men av de otaliga konflikter som jag analyserat under 25 års yrkesverksamhet som folkrättsjurist är den i Västsahara en av de klaraste: Det handlar om en avkolonisering där det är folket som ska avgöra territoriets framtid, och den ockuperande staten vägrar låta detta ske.

I FN:s sk Ruggieprinciper (som inte är juridiskt bindande men antagits enhälligt

av FN:s råd för mänskliga rättigheter) sägs att företag ska göra en ”human rights due diligence”, vilket inbegriper en MR-konsekvensanalys. Atlas Copco förefaller vara ett av de företag som tar sitt företagsansvar på allvar. I fallet Västsahara har det dock klickat. Varför?

FN:s rättsavdelning fick nyligen frågan om Atlas Copco bryter mot FN:s Global Compact. Man svarade då att man inte hade alla fakta tillgängliga, men bekräftade de principer som förre rättschefen Hans Corell slog fast redan 2002: Sådana aktiviteter måste vara för befolkningens bästa och de måste genomföras på deras vägnar och efter konsultationer med deras representanter.

Om företagen gör misstag i sina analyser, och om medvetna konsument inte kan ingripa återstår bara staten. En stat kan bli indirekt ansvarig för folkrättsstridiga handlingar av företag, om staten medvetet har stött handlingarna, t ex genom exportkrediter eller annan hjälp. Ruggieprinciperna ålägger också staten ett ansvar för att förebygga kränkningar, och alldeles särskilt viktigt är detta i konfliktsituationer.

Därför skall staterna se till att olika organ samarbetar, till exempel bistånds-, handels- och exportfinansieringsorgan. De ska också göra klart för företagen att om de inte samarbetar kan det få konsekvenser, som att exporthjälp dras undan.

På sin hemsida skriver regeringen att man ”har inlett ett arbete med att titta på hur Sverige kan implementera FN:s ramverk och vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter.”

Nu vill vi gärna se att det testas i praktiken – om inte Atlas Copco ändrar sig.

PÅL WRANGLE

Pål Wrangle, professor i folkrätt, Stockholms universitet

Två nya böcker om Västsahara

Lena Thunberg:
Västsahara – Europas sista koloni i Afrika
Föreningen Västsahara

Boken innehåller rykande aktuell information, 100 bilder och framför allt basfakta om Västsaharafrågan: Den spännande historiska bakgrunden, FN:s skandalöst oavslutade avkolonisering, de ofantliga naturresurserna som stjäls, stormaktsintressena, övergreppen i

den ockuperade delen av Västsahara, det hårda livet i flyktinglägren, minfarna i den befriade delen av Västsahara.

Sex västsaharier berättar också om sina liv: Sultana, Leaarosi, Aminatou Haidar, Nhabouha, Brahim Dahane och Decala.

Boken kan beställas via Tidskriften Västsahara vast-sahara@brevet.nu och kostar 90:- plus frakt.

Fredrik Laurin, Lars Schmidt:
Tyst territorium – sju reportage om Västsahara
Bokförlaget Atlas

På en ökenremsa i Sahara lever 300 000 människor i ytters-ta armod, hälften i flyktingläger medan världen tittar åt ett annat håll. Fredrik Laurin och Lars Schmidts reportagebok handlar om landet med en av världens största fyndigheter av fosfat. Som jordbruksindustrin

i väst köper av Marocko i strid med FN:s regler.

Västsahara har i närmarer fyrtio år slitits sönder av krig, korruption och maktspel. En man har fått jobbet att lösa tvisten: FN:s sändebud Christopher Ross. Han är uppgiven: Ingen har något intresse av att konflikten löses. De säger: Låt Mr Ross sköta det. I praktiken betyder det att ingenting händer.

”Nej, dit ska jag verkligen inte resa.” ”Ja, jag känner till konflikten.” ”Hemskt med fiskarna från Göteborg som veckopendlar dit.” ”Ja, det håller jag med om.”

Många besökare på den stora Turismmässan i Göteborg i mars kände redan till Västsaharafrågan, när de tog emot flygbladen ”Res inte till Marocko!” från bland andra Andrea Hurtig och Katarina Johansson från Göteborgs Afrikagrupp.

– Jag anser att det är viktigt att skapa medvetenhet kring Marockos ockupation av Västsahara. Det är ett förtryck som borde stoppas med samma bojkottningsmedel som använts mot Israel. Därför val-

de jag att dela ut flyers. Det är ett enkelt sätt att sprida information och ger möjlighet att diskutera med människor, som man annars inte skulle möta. Jag blev positivt överraskad över att det var många som redan kände till problematiken, säger Andrea.

Den marockanska statens resebyrå i Stockholm fanns som vanligt på plats på mässan med en stor monter. Via Mässans säkerhetspersonal försökte de jaga bort flygbladsutdelarna. Men trottoarer är allmän plats och yttrandefrihet gäller i Sverige, så det gick inte så bra. Mängder av flygblad spreds under de fyra dagar turismmässan pågick.

DEN BEFRIANDE DELEN

I den befriade delen av Västsahara finns sand, grus, berg, klippor, oaser – en varierande öken. Här bor också nomader med sina kameler och getter.

2010 rider en man genom detta ökenområde på en kamel. Det är Aliyen Kentawi, Polisarios nuvarande

representant i Sverige.

– Polisario har haft en representation i Stockholm sedan 1976. Svenska folket visade tidigt sitt stöd för oss, säger han.

Polisariorepresentanten kan nås på telefon 0739-056061 – utan kamel.

2

nya böcker om Västsahara har nyss kommit ut: Tyst territorium och Västsahara – Europas sista koloni i Afrika.

160

miljoner euro ska EU betala Marocko i fyra år för att 126 fiskebåtar ska få fiska i västsahariskt ockuperat vatten enligt ett nytt illegalt fiskeavtal.

2002

dömdes Ali Salem Tamek till två års fängelse för att han var ordförande i människorättsorganisationen Forum för Sanning och Rättvisa.

16

svenska folkmusiker spelade och sjöng tillsammans med Mariem Hassan i Göteborg i maj.

25

års yrkesverksamhet som folkrättsjurist har Pål Wrange: "Västsahara är det tydligaste avkoloniseringsfallet, inte en komplex fråga."